

ETIKA V PSYCHODIAGNOSTICE – PRÁVO NA INFORMACE¹

PPLK. MGR. MICHAELA BOROVANSKÁ²

MGR. ADÉLA RUDÁ²

PLK. MGR. VLADIMÍR VOSKA²

Abstrakt: *V tomto článku se zaměřujeme na etiku psychologického testování, a to zejména z hlediska informovanosti osob testovaných například v rámci personálního výběru. Úvahy předložené v tomto příspěvku mají za úkol vyvolat diskusi týkající se práva testovaných na informace a překážek, ať už skutečných či domnělých, které nám brání potřebné informace testovaným zprostředkovat. Dotkneme se tak otázek souvisejících např. s ochranou psychodiagnostických metod, poskytováním informací o výsledcích psychologického vyšetření či ochranou osobních údajů.*

Klíčová slova: *etika, psychodiagnostika, psychologické testování, právo na informace*

Význam otázky etiky v psychodiagnostice vyplývá ze samotné unikátnosti situace testování, potažmo charakteru a účelu vztahu mezi testujícím a testovaným. Na jedné straně tohoto vztahu stojí obvykle psycholog, který získává specifické informace o testované osobě. Je zde v roli profesionála a pro zvládnutí této role je (více či méně) vzděláván. Má určitá vodítka a odborné znalosti, kterými testovaný nedisponuje. Kontroluje situaci, řídí průběh psychologického vyšetření a motivuje testovaného ke spolupráci. Na druhé straně stojí testovaný, který se řídí instrukcemi a pokyny psychologa, poskytuje o sobě informace (často velmi citlivé) a podrobuje se posouzení svých vlastností, schopností apod. Výsledek psychologického vyšetření, např. posudek psychologa, závěr o vhodnosti testovaného k výkonu profese či způsobilosti k výkonu určité činnosti, je často podkladem pro další rozhodování ve věci testovaného.

Důležitým aspektem vztahu testovaný–testující je tedy určitá nerovnost tohoto vztahu. Převaha z hlediska kontroly nad situací, a v určitém smyslu také informační převaha, je na straně psychologa, který následně přímo či nepřímo rozhoduje o dalším osudu testovaného.

---

¹ Příspěvek vznikl v návaznosti na konferenci Psychologická diagnostika Brno (22.–23. říjen 2015).

² Oddělení vedoucího psychologa, Policejní prezidium České republiky, Strojnická 27, 170 89 Praha 7

Nechceme zde vyvolávat dojem, že testovaný je při psychologickém vyšetření zcela v pasivní roli a naprosto podřízen vůli psychologa. Svým jednáním a způsobem, jakým při vyšetření spolupracuje a vstupuje do interakce s psychologem, aktivně ovlivňuje dění v této situaci. Neplní pouze pokyny od psychologa, vedle určitých povinností má také svá práva, která více či méně úspěšně naplňuje.

To, co však chceme, je upozornit, že v situaci psychologického vyšetření disponuje psycholog poměrně výraznou mocí nad druhým člověkem. Jinými slovy, důležitým aspektem vztahu testovaný–testující je určitá moc v rukou nás psychologů. A psycholog je také „jenom“ člověk. Je tedy nezbytné si přiznat, že zde existuje riziko, že kouzlu moci podlehneme a práva testovaného tak snadněji přehlédneme.

Existuje jistě mnoho důvodů, proč v některých případech přehlízíme práva testovaných, která můžeme chápat také jako jejich oprávněné zájmy a potřeby. Mohou jimi být naše vlastní úzkosti a obavy, např. z prozrazení a tím i „oslabení“ našeho know-how. Jindy může jít prostě jen o důsledek naší neznalosti nebo nepřehledné právní úpravy a nedostatečně upravených postupů.

Tento článek je zejména pokusem o lepší zorientování se v této problematice a o vyvolání širší diskuse týkající se práv testovaných na informace. Domníváme se, že dostatečné poskytování informací testovaným je prvním krokem k umožnění naplňování práv, která mají v průběhu psychologického vyšetření, a zároveň ke snižování rizika výskytu neetických postupů ze strany nás psychologů.

Kdo informuje a kdo je informován?

Zodpovězení klíčových otázek, které se týkají poskytování informací, závisí na tom, kdo je kdo v procesu psychologického testování. Jasně vymezení rolí je proto nezbytné pro všechny jeho účastníky.

Poskytovatelem služby je obvykle psycholog, který provádí psychologické vyšetření, případně právnická osoba poskytující tuto službu prostřednictvím kvalifikovaného psychologa. **Klientem**, kterému je služba poskytována, je objednavatel či zadavatel služby. Tím může být v některých případech testovaná (či posuzovaná) osoba nebo třetí strana, např. zaměstnavatel vybírající nové zaměstnance. **Testovaným** (či posuzovaným) je pak osoba, jejíž charakteristiky, prožívání či chování jsou předmětem psychologického vyšetření. Tato osoba tedy může být, ale nemusí a často nebývá, zároveň klientem.

Vztahy mezi jednotlivými stranami psychologického testování mohou být v některých specifických případech, kdy „do hry“ vstupují také další účastníci, ještě komplikovanější. Dalším účastníkem psychologického vyšetření může být například zákonný zástupce dítěte, které je osobou testovanou, nebo rodinní příslušníci testovaného, kteří poskytovateli služby (psychologovi) poskytují další údaje týkající se testovaného. Nelze vymezit univerzální role (strany) pro všechny typy psychologických vyšetření.

Ať už se pohybujeme v oblasti personálního výběru, kariérního poradenství, zdravotnictví, znaleckých posudků či dopravně psychologických vyšetření, měli bychom umět na začátku určit všechny zainteresované strany a účastníky, kteří mají různá práva a zájmy. V některých případech i protichůdné. Pomoci nám může aktuální právní úprava té které oblasti, ta je však mnohdy neúplná a nedostačující.

Pro potřeby tohoto článku se spokojme s úvahou, že vždy zde máme nějakého poskytovatele služby, klienta a testovaného (posuzovaného), přičemž klientem může být zároveň posuzovaný. **Příjemci informací** od poskytovatele služby jsou tedy klient a posuzovaný. **Odpovědnost za poskytnutí informací** nese poskytovatel služby. Z hlediska právního ponese odpovědnost za poskytnutí informací obvykle psycholog nebo právnická osoba poskytující službu prostřednictvím kvalifikovaného psychologa. Z hlediska etického, dle našeho názoru, má tuto odpovědnost vždy psycholog, který psychologické vyšetření provádí.

Proč má posuzovaný mít právo na informace?

Výsledek psychologického vyšetření, závěr psychologa či posudek, je obvykle podkladem pro další rozhodování ve věci posuzovaného. Má tedy reálný dopad na jeho život, případně také na život dalších osob.

V oblasti personální jde například o rozhodování o přijetí či nepřijetí posuzovaného do zaměstnání či o jeho zařazení na určitou pracovní pozici. Takové rozhodnutí má primárně dopad na pracovní život posuzovaného, druhotně pak i na další oblasti života, jako je ekonomická a rodinná situace či možnost seberealizace v pracovní oblasti. Velmi závažným zásahem do života posuzovaného a jeho rodiny může být ztráta zaměstnání, resp. propuštění, v důsledku pozbytí psychické či osobnostní způsobilosti k výkonu určitého povolání či činnosti. Podobně uvažujeme o možných důsledcích výsledků znaleckých posudků v rámci řízení o svěřením dítěte do péče či v rámci trestního řízení, klinických vyšetření za účelem stanovení další léčby, posouzení způsobilosti k držení řidičského oprávnění či zbrojního průkazu apod.

Psychologické vyšetření mnohdy předchází rozhodování ve věci posuzovaného, které probíhá v intencích platného legislativního rámce. Posuzovaný je zde pak subjektem soukromoprávního (např. v oblasti pracovněprávní) či veřejnoprávního (např. v rámci správního či trestního řízení) vztahu a jako subjekt tohoto vztahu má příslušnými předpisy stanovená práva a povinnosti. Znalost těchto předpisů a obecně procesní stránky řízení, v rámci kterého je rozhodováno ve věci posuzovaného a kterému psychologické vyšetření předchází (nebo jehož je součástí), je nezbytným předpokladem k zodpovězení základních otázek ve vztahu k poskytování informací posuzovanému.

Jako psychologové bychom měli vnímat samotný fakt, že závěr z psychologického vyšetření má určité důsledky pro posuzovaného (a případně další osoby), jako závažný. Proto je nezbytné, abychom vždy vynaložili maximální úsilí směřující nejen k provádění

kvalitní diagnostiky, ale také k zajišťování možnosti plného uplatňování práv posuzovaných.

Jaké jsou základní zásady poskytování informací?

V této kapitole se zaměřujeme na základní principy související s poskytováním informací posuzovaným. Nejde tedy o komplexní úvahu o všech etických principech, které bychom měli mít v patrnosti při psychologickém vyšetření.

Základní zásady poskytování informací můžeme shrnout v následující větě. Posuzovanému poskytujeme **srozumitelnou** formou **úplné** a **pravdivé** informace, přičemž **respektujeme** jeho **osobní práva a důstojnost** a **práva druhých osob**.

Uvedená věta zahrnuje mimo jiné rovný přístup k posuzovaným. To znamená například, že nezatajujeme dílčí informace některým posuzovaným. Pokud nějakou informaci neposkytujeme, a to ani na vyžádání, měli bychom umět jasně zdůvodnit, proč tak činíme (např. opora v předpisech, ochrana práv třetích stran nebo našich vlastních). Požadavek na úplné a pravdivé informace zahrnuje také upozornění, že manipulace, záměrné zkreslování předávaných informací či dokonce lži jsou nepřijatelné, a to v celém procesu probíhajícího vyšetření.

Zásada respektování osobních práv a důstojnosti posuzovaného vyplývá z ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. Základní práva jsou pak podrobněji upravena v dalších předpisech, např. v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v zákoně č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, aj. Patří k nim například právo na ochranu a zachování důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a jména, svobody či soukromí.

Při provádění psychologických vyšetření je pak nutné **reflektovat také zájmy dalších zúčastněných stran**, které mohou být odlišné od zájmů testovaných, v některých případech dokonce do jisté míry protichůdné. S určitými problémy je často nutné se vypořádat, je-li klientem jiný subjekt než testovaný.

Požadavek na **respektování práv klienta** může v různé míře kolidovat s požadavkem na respektování práv testovaného. Například při psychologickém testování v rámci personálního výběru je oprávněným zájmem klienta vybrat si nejvhodnější zaměstnance na jím obsazované pozice. Výsledek psychologického vyšetření slouží klientovi jako jeden z podkladů pro přijetí rozhodnutí a učinění výběru. Je tedy srozumitelné, proč v takovém případě klient často vznesne požadavek na získání podrobné zprávy o výsledcích testování uchazečů. Bez dalšího by poskytnutí takové zprávy klientovi bylo v rozporu s právem testovaných na ochranu soukromí. Neexistuje-li pro daný případ právní titul pro poskytnutí takto zpracovaných osobních údajů testovaných klientovi, tedy nevyplývá-li ze zákona povinnost psychologa (nebo povolení) poskytnout zprávu klientovi, nelze tak učinit bez souhlasu testovaných. Souhlas o zpracování osobních

údajů, podepsaný testovanou osobou, v tomto případě obsahuje také informace o formě a rozsahu informací předaných klientovi.

Nelze zapomínat ani na potřebu **respektování vlastních práv**. Také psycholog, který vyšetření provádí, má určitá práva, v menší či větší míře chráněná zákonem. Patří k nim například právo na soukromí, které může být ohroženo například v důsledku osobních dotazů od posuzovaných. Neméně důležitá je ochrana vlastního bezpečí. K jeho ohrožení může dojít například při sdělování zpětné vazby testovanému se sklony k agresivnímu jednání. S ochranou vlastního bezpečí bychom však neměli zaměňovat svou případnou úzkost, pociťovanou při sdělování negativní zpětné vazby nebo informací, jejichž sdělování je psychologovi nepříjemné. Významnou potřebou, se kterou se jako testující často setkáváme, je potřeba chránit naše know-how, zejména psychodiagnostické metody, které používáme.

Ochrana know-how, resp. psychodiagnostických metod a postupů, dle našeho názoru představuje mimo jiné potřebu chránit odbornost svou i svých kolegů, možnost uplatňovat získané znalosti a dovednosti a vykonávat tak smysluplně svou profesi. Na paměti musíme mít také ochranu práv autorů a vydavatelů metod (např. autorská práva, obchodní tajemství). Požadavek na **respektování práv dalších osob** zahrnuje tedy vedle ochrany práv psychologů, autorů a vydavatelů metod také ochranu práv dalších osob, které můžeme v určitém slova smyslu považovat za nepřímé účastníky psychologického vyšetření. Máme na mysli případy, kdy v rámci vyšetření získáváme informace o dalších osobách (např. o osobách blízkých posuzovanému nebo spolupracovnících a nadřízených) nebo od jiných osob získáváme informace o posuzovaném, případně jeho interakci s dalšími osobami. Jsou-li takové informace například součástí zprávy poskytované klientovi, lze se domnívat, že by v některých případech mohlo jít o narušení jejich práva na ochranu soukromí.

Čím se řídíme?

Rozmanitost situací a kontextů, v rámci kterých provádíme psychologická vyšetření, je poměrně výrazná. Zároveň nedisponujeme komplexní a přehlednou právní úpravou této problematiky. Často se tedy musíme v první řadě spolehnout na **vlastní úsudek**. Bez ohledu na to, jak dobrý může být, neměli bychom zůstat pouze u něj. Jakmile se více zorientujeme v poměrně složité legislativě, většina z nás pravděpodobně zjistí, že dříve či později nás vlastní úsudek jistě zradí.

Neměli bychom tedy zapomínat, že i v České republice existuje dílčí **právní úprava** vztahující se i na případy psychologického vyšetření. Ta je pro nás **závazná**, přestože někdy může být obtížné se v ní zorientovat. Obsahuje úpravy, které se přímo či nepřímo dotýkají také práva testovaných (a dalších stran) na informace. Některé předpisy se dotýkají prakticky všech psychologických vyšetření – např. ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon

č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, aj. Další předpisy jsou specifické pro určité oblasti – např. personální oblast (zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti), bezpečnostní sbory (zákon č. 361/2003, o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, a vyhláška č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem osobnostní způsobilosti pro výkon v bezpečnostním sboru), zdravotnictví (např. zákon č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách), soudní znalectví (např. zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, vyhláška č. 37/1967 Sb. k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád). Různé instituce či rezorty pak vydávají v souladu s touto právní úpravou své **interní předpisy** a **metodiky**, jimiž podrobně upravují postup psychologa při provádění psychologického vyšetření. Některé organizace či asociace pak vydávají pro své členy **etické kodexy**, které se této tematiky v různé míře dotýkají. Většinou však tuto problematiku také neupravují příliš podrobně.

Ačkoli v České republice chybí komplexnější úprava týkající se provádění psychodiagnostiky, při řešení dílčích otázek můžeme jako vodítka kromě **odborných publikací** použít různé **zahraniční standardy a etické kodexy**, z nichž některé byly přeloženy do češtiny a převzaty českými odbornými organizacemi a asociacemi. Jde např. o:

- ISO 10667-2:2011(E) Assessment service delivery – Procedures and methods to assess people in work and organizational settings. Requirements for service providers.
- Etický metakodex EFPA (2005)
- Etický kodex APA (2010) – Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct
- Standardy pro pedagogické a psychologické testování APA (2001)

Jakou formou informace poskytujeme?

První typ informací, na které můžeme zájemce odkazovat, jsou **veřejně dostupné informace**. Může jít například o webové stránky obsahující základní informace o podmínkách, důvodech a účelu psychologického vyšetření, jeho rozsahu, ceně apod. Jiný zdroj takových informací mohou představovat právní předpisy upravující důvody, účel, podmínky a základní postupy psychologického vyšetření.

Individuálně poskytované informace, není-li stanoveno zvláštními předpisy jinak, lze poskytovat dle potřeby **ústně i písemně**. Často bude také záležet na charakteru a důvodu psychologického vyšetření. Oběma způsoby (v souladu se zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) je možné uzavřít kontrakt s testovaným (je-li zároveň objednavatelem služby), který obsahuje např. důvod, účel, podmínky, cenu a formu seznámení testovaného s výsledky vyšetření. Dále může jít například o poskytnutí informací organizačního charakteru či zprostředkování výsledků testovanému.

Některé informace je pak nutné nebo vhodné poskytovat **písemnou formou**. Ta je v některých případech (obvykle zákonem nebo příslušnou prováděcí vyhláškou) požadována např. u výstupů z vyšetření (závěr psychologa, posudek apod.), přičemž originál nebo jeho kopie je předáván také testované osobě. Písemnou formou doporučujeme také při plnění informační povinnosti v souvislosti se zpracováním osobních údajů, která nám vyplývá § 11 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Podepsáním dokumentu s poskytovanými informacemi testovaný stvrzuje, že byl náležitě poučen. Písemnou, resp. prokazatelnou formu, musí mít i souhlas se zpracováním osobních (a citlivých) údajů udělený posuzovaným v souladu s ustanoveními § 5 odst. 4 a § 9 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

Jaké informace posuzovanému máme poskytovat?

Informace, které poskytujeme posuzovaným, se liší v závislosti na typu a kontextu psychologického vyšetření. Pokusíme se zde vymezit základní kategorie údajů, o kterých by posuzovaný měl být informován, ale neklademe si za cíl vytvořit jejich vyčerpávající a univerzální seznam.

První informace, kterou by měl posuzovaný disponovat před samotným vyšetřením, je **důvod a účel vyšetření**. Tyto informace často posuzovaným poskytuje objednavatel či zadavatel služby, případně jsou součástí sjednaného kontraktu s posuzovaným. V některých případech může být **důvod** psychologického vyšetření stanoven zákonem (např. dopravně psychologické vyšetření, zjišťování osobnostní způsobilosti uchazečů o služební poměr v bezpečnostních sborech). Jde v podstatě o vymezení určitých případů či podmínek, za nichž je či může být psychologické vyšetření vyžadováno. V dalších případech bývá psychologické vyšetření provedeno na základě kontraktu mezi poskytovatelem služby a klientem. **Účelem** vyšetření je obvykle posouzení určitých charakteristik či dispozic jedince, sloužící jako podklad pro další rozhodování ve věci posuzovaného. Může jít například o psychologické vyšetření za účelem posouzení vhodnosti/způsobilosti uchazeče pro výkon povolání, posouzení kompetencí zaměstnance a identifikace potřeb rozvoje a vzdělávání, posouzení vhodnosti a zaměření terapie aj.

Není-li uvedeno ve zvláštním předpise jinak, **informace o průběhu a podmínkách psychologického vyšetření** poskytuje ve většině případů poskytovatel služby (psycholog), a to v dostatečném předstihu před vyšetřením. Jde zejména o informace o sjednaném termínu, možnostech změny termínu, informace o předpokládané délce, rozsahu a organizaci vyšetření, případně také o vhodné přípravě, je-li doporučována. Je-li služba pro posuzovaného zpoplatněna, bývá cena součástí ústně či písemně sjednaného kontraktu. Ještě před vyšetřením je vhodné informovat posuzovaného s možnostmi seznámení se s výsledky vyšetření.

Také informace o **dobrovolnosti či povinnosti** podrobit se psychologickému vyšetření a o **důsledcích jeho odmítnutí** předáváme posuzovanému ještě před započítím

testování. Tato informace může být součástí informační povinnosti týkající se zpracování osobních údajů (viz níže).

Informační povinnost týkající se zpracování osobních údajů nám vyplývá z ustanovení § 11 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. Zákon zde stanovuje povinnost informovat posuzovaného o dobrovolnosti (na základě souhlasu) či povinnosti (na základě právního titulu upraveného zákonem) poskytnutí osobních údajů a v případě povinnosti také o následcích jejich neposkytnutí. Dále vyžaduje informovat subjekt údajů (tj. posuzovaný) o rozsahu a účelu zpracování osobních údajů, o tom, kdo je a jakým způsobem bude zpracovávat, komu a za jakých okolností mohou být zpřístupněny, o jeho právu přístupu ke svým osobním údajům či právu na jejich opravu. Součástí poučení musí být také informace o právu požadovat v souladu s § 21 vysvětlení či odstranění stavu (např. formou blokování, provedení, doplnění nebo likvidace osobních údajů), domnívá-li se subjekt údajů, že osobní údaje jsou zpracovávány v rozporu s ochranou jeho soukromí nebo osobního života nebo v rozporu se zákonem. Informační povinnost musí být splněna před započítáním zpracování osobních údajů, resp. před započítáním psychologického vyšetření.

Informační povinnost nelze zaměňovat se **souhlasem se zpracováním osobních (vč. citlivých) údajů** vyžadovaným dle § 5 odst. 4 a § 9 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, a někdy označovaným také jako **informovaný souhlas**. Informovaný proto, že dle zákona musí být subjekt údajů informován o tom, pro jaký účel a k jakým osobním údajům je souhlas dáván, jakému správci a na jaké období. Po celou dobu zpracování osobních údajů musí být správce údajů schopen tento souhlas prokázat. Doporučujeme proto, aby souhlas byl vyžadován vždy v písemné podobě. V rámci psychologických vyšetření jsou téměř vždy zpracovávány také citlivé údaje ve smyslu § 4 písm. b) uvedeného zákona, proto se souhlas musí výslovně týkat i jich. Případy, kdy souhlas se zpracováním osobních (a citlivých) údajů není vyžadován, jsou uvedeny v ustanoveních § 5 odst. 2 a § 9 výše uvedeného zákona. Informační povinnost však i v těchto případech musí být splněna.

Jasně vymezení účelu zpracování osobních údajů je nezbytné. Odvíjí se od něj rozsah zpracování těchto údajů i doba, po kterou je možné je uchovávat. Zákon totiž stanoví, že osobní údaje lze shromažďovat, zpracovávat a uchovávat v rozsahu a po dobu nezbytnou k naplnění stanoveného účelu. Nadále uchovávat osobní údaje pak lze jen ve zvláštních případech stanovených tímto nebo zvláštním zákonem. Jinak po uplynutí této doby, resp. pomine-li účel zpracování osobních údajů, je nutné provést jejich likvidaci. Likvidace se provede také na základě žádosti subjektu údajů (posuzovaného). Nezapomínejme ale také na to, že účelem zpracování osobních údajů často není izolovaně pouze provedení psychologického vyšetření. To je mnohdy pouze jedním z kroků předcházejících dalšímu rozhodování ve věcech posuzovaného.

Informace o podmínkách, rozsahu a poskytnutí výsledků třetí straně (obvykle půjde o zadavatele služby) je nezbytnou součástí informační povinnosti, neboť zde jde v podstatě o předávání osobních (někdy včetně citlivých) údajů. Chybí-li pro takové

poskytnutí výsledku vyšetření právní titul daný zákonem, může být učiněno na základě souhlasu posuzovaného. Ten může být součástí souhlasu se zpracováním osobních údajů. V některých případech může být však vhodné učinit tento souhlas zvlášť, například po ukončení psychologického vyšetření a poskytnutí zpětné vazby posuzovanému.

Jednou z diskutovaných otázek je, v jakém rozsahu je nutné a vhodné informovat posuzované před vyšetřením o **metodách**. V zahraničí je například běžné, že bezpečnostní sbory informují na svých webových stránkách uchazeče o vstup do služebního poměru o konkrétních metodách psychologického vyšetření. V České republice informuje uchazeče o vstup do služebního poměru vyhláška č. 487/2004 Sb. o něco obecněji. Zde je uvedeno, že psychologické posouzení je provedeno pomocí metod, kterými jsou pozorování, rozhovor, anamnestické vyšetření, analýza objektivních údajů a psychologické testové metody. Uvádí také charakteristiky, které jsou zjišťovány. Podobně informují na svých webových stránkách například někteří dopravní psychologové o tom, že vyšetření se skládá z rozhovoru, testování pozornosti pomocí přístrojových metod, vyšetření osobnosti pomocí osobnostních testů apod.

Domníváme se, že oba uvedené přístupy, na rozdíl od absolutního odpírání těchto informací posuzovaným, mohou být za určitých podmínek v pořádku. Obecné vymezení postupů a metod, ze kterých se skládá vyšetření, lze považovat za etické, odpovídající zahraničním standardům a zároveň není v rozporu se současnou legislativou ani potřebou ochrany know-how (resp. metod samotných). Uvádění konkrétních názvů metod může být pak v pořádku při vytvoření podmínek pro jejich dostatečnou ochranu před zneužitím. Jsme názoru, že v České republice prozatím takové podmínky vytvořeny nejsou.

Důležitou součástí práva na informace je **seznámení posuzovaného s výsledky psychologického vyšetření**. Názory na rozsah a formu poskytování těchto informací se mezi psychology různí. Mnozí psychologové považují za nezbytné poskytnutí **ústní zpětné vazby** posuzovanému v závěru vyšetření, případně v rámci samostatné konzultace. Na druhé straně pomyslného kontinua stojí psychologové, kteří nabízejí on-line testování s poskytnutím **písemného výstupu** jako dostačující informace o výsledcích vyšetření. I v této otázce bychom se měli dle našeho názoru řídit výše uvedenou zásadou o poskytování informací – tj. poskytovat úplné a pravdivé informace srozumitelnou formou, při respektování osobních práv a důstojnosti posuzovaného a práv druhých osob.

Co dodat na závěr?

Při psaní tohoto článku jsme čerpali mimo jiné také z vlastní zkušenosti s prováděním psychodiagnostických vyšetření. Mnohokrát a opakovaně jsme ve své praxi naráželi na otázky, které zde zazněly, a mnohokrát a opakovaně jsme o nich diskutovali s našimi nejbližšími kolegy, psychology napříč bezpečnostními sbory i mimo ně, právníky i těmi,

kteří úspěšně či neúspěšně prošli psychologickým vyšetřením. Dle svého nejlepšího vědomí a svědomí jsme se zde snažili zprostředkovat výsledky těchto diskusí a nastínit směr, kterým se ubírají naše současné úvahy. Věříme a doufáme, že některé z námi položených otázek vyvolají širší diskusi týkající se nejen práv testovaných na informace, ale také dalších etických a právních problémů spojených s psychologickou diagnostikou.

Reference

- American Psychological Association. (2010). Ethical principles of psychologists and code of conduct. Retrieved from <http://apa.org/ethics/code/index.aspx>
- American Psychological Association. (2001) Standardy pro pedagogické testování a psychologické testování. Praha: Testcentrum.
- Evropská federace psychologických asociací (2005). Etický metakodex EFPA (2005). Retrieved from http://www.europsy.cz/dokumenty/Metakodex_EFPA_2005.pdf
- ISO 10667-2:2011(E) Assessment service delivery – Procedures and methods to assess people in work and organizational settings. Requirements for service providers. Retrieved from <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:10667:-2:ed-1:v1:en>

Právní předpisy

- Česko (2011). Zákon č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů. Retrieved also from: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=372~2F2011&rpp=15#seznam>
- Česko (2006). Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Retrieved also from: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=262~2F2006&rpp=15#seznam>
- Česko (2004). Vyhláška č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem osobnostní způsobilosti pro výkon v bezpečnostním sboru, ve znění pozdějších předpisů. Retrieved also from: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=487~2F2004&rpp=15#seznam>
- Česko (2004). Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Retrieved also from: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=435~2F2004&rpp=15#seznam>
- Česko (2003). Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů. Retrieved also from: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=361~2F2003&rpp=15#seznam>
- Česko (2000). Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů. Retrieved also from: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=101~2F2000&rpp=15#seznam>
- Česko (1993). Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Retrieved also from: <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=2~2F1993&rpp=15#seznam>

Česko (1967). Vyhláška č. 37/1967 Sb. k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. Retrieved also from:

<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=37~2F1967&rpp=15#seznam>

Česko (1967). Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

Retrieved also from:

<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=36~2F1967&rpp=15#seznam>

Česko (1961). Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů. Retrieved also from:

<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=141~2F1961&rpp=15#seznam>